[Цана] нумару 20 грошаў.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

НАША ПРАЦА

Выходзіць два разы у тыдзень

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэсу 30 гр.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 9 — Вільня, Субота 29-га кастрычніка 1927 г. — Год I

Дзесяць гадоў...

У аўторак 1-га лістапада беларускае грамадзянства ўрачыста абходзіць сьвята дзесятых угодкаў адчыненьня першай беларускай гімназіі.

Дзесяць толькі гадоў прайшло з таго часу, калі група беларускай інтэлігенцыі ў Слуцку на чале з пазьнейшым дырэктарам Віленскай беларускай гімназіі, арыштаваным у справе Грамады і цяпер выпадкова прывезеным „з нябывалымі пачотамі“ з Вронак на Лукішкі грам. Р. Астроўскім — залажыла у 1917 годзе першы камень пад вялікую будыніку беларускай сярэдняй асьветы; дзесяць толькі гадоў, а здаецца, што гэта было так даўно, калісь, нібы на той бок пэўнае мяжы.

Гэтыя дзесяць гадоў зьяўляюцца ня толькі цэлай эпохай у разьвіцьці беларускай асьветы, але і эпохай у культурным і палітычным жыцьці цэлага народу.

Дзесяць год таму назад скончыўся той пэрыяд у культурным і нацыянальным палітычным жыцьці беларускага народу, які гэтак удала характарызуе Багушэвіч у сваей „Калыханцы“, калі сялянскія дзеці, прайшоўшы праз чужацкую школу, выхоўваліся ў духу пагарды да ўсяго свайго роднага, да сваей мовы і разам з тым да сваіх бацькоў-мужыкоў. Прайшоў той мамэнт, калі дзеці сялян сацыяльна і нацыянальна адрываліся праз школу ад тых гушчаў, з якіх яны выйшлі, выклікаючы ў бацькоў варожасьць навет да самай асьветы, як такой, якую яны лічылі прычынай гэтага няшчасьця, гэтага адчужэньня, гэтай пагарды дзяцей да сваіх бацькоў, якія сваім крывавым мазалём узгадавалі і вывучылі іх.

Мінуў той час, калі беларускія працоўныя гушчы лічылі прычынай гэтага самую асьвету. Гэта сталася з заснаваньнем беларускай школы наагул і — часткова—сярэдняй. Гэтая школа, апрача агульнай асьветы, дала пашану да свайго роднага хатняга, мужыцкага. Мала таго, яна пачала ўзгадоўваць дзяцей *у культуры працы*, якой наскрозь прасякнута ўся беларуская культура, у пераважнасьці сваей культура працоўных мас, якія выйшлі на арэну гісторыі.

Беларуская школа, маючая карані ў гэтым руху працоўных мас, падзяляе і лёсы яго. У той час, як на Усходзе гэты рух засьвяткаваў сваю перамогу, засьвяткавала яе і беларуская культура і школа. Там за гэтыя дзесяць год з гэтае аднае сярэднае школы вырасла цэлая сыстэма іх і найшла сваё завяршэньне таксама ў цэлай сыстэме вышэйшых школ і Беларускай Акадэміі Навук (Інбелкульце).

Ня тое ў нас. Крывавую барацьбу вядуць працоўныя масы за сваё вызваленьне крывавым шляхам ідзе і беларуская школа.

Заснаваныя не на абшарах Заходняй Беларусі ў часе магутнага ўздыму сялянска-работніцкіх мас, сярэднія школы (Гімназіі—ў Будславе, Горадні, Лідзе, Сьвіры, Гарадку і Несьвіжы) і соткі пачаткавых школ—загінулі разам з умацаваньнем варожага беларускім сялянска-работніцкім масам сацыяльных сіл.

Але, як не загінуў не абшарах Зах. Беларусі гэты рух, як не загінула гэта імкненьне беларускіх працоўных мас да свайго вызваленьня, так не загінула і іх школа. Ня гледзячы на адсутнасьць дзяржаўных дапамогаў, дапамогаў з крывавага гроша таго-ж беларускага селяніна і работніка, ня гледзячы на пазбаўленьне правоў, на немагчымыя перашкоды ў разьвіцьці—ўсё-ж такі беларуская сярэдняя школа жыве. Чатыры беларускія гімназіі (ў Вільні, Радашковічах, Клецку і Навагрудку) вядуць і надалей героічнае змаганьне за сваё існаваньне—і памыляюцца ворагі, якія спадзяюцца шляхом пазбаўленьня дапамогі, шляхом пазбаўленьня правоў — на зьнішчэньне гэтага існаваньня. Не, паны, дзесяць год барацьбы сьведчаць аб іншым. Залішне глыбокія карані маюць яны ў жыцьці. Яны дзяржацца тэй сьвядомасьцю беларускіх працоўных гушчаў, якія, ня гледзячы на бяспраўе гэтых школ, даюць свой апошні грош на навуку сваей моладзі, не ўзгадаваньне яе ў пашане да іх саміх і да іхняй працы. Гэтыя школы дзяржацца і сьвядомасьцю рабоча-сялянскай моладзі, якая, ідучы ў беларускую шлолу, працуе на працягу доўгіх гадоў, здабывае сабе асьвету, наперад сьвядома зракаючыся прывілеяў афіцыяльнага навуковага цэнзу. Беларуская школа дзержыцца яшчэ і на ахвярнасьці тэй інтэлігенцыі, вучыцялёў, якія не забыліся свайго паходжаньня.

Мы пэўны ў тым, што школа, маючая гэткія карані ў жыцьці, ня гледзячы на ўсялякія перашкоды, будзе ня толькі існаваць, але далей расьці і разьвівацца. Беларускія працоўныя гушчы і надалей яшчэ ў большым разьмеры дадуць ёй тыя сокі, якімі яна жыве цяпер. Зaруку ў гэтым даюць тыя эпохальныя дзесяць гадоў сусьветнай гісторыі, якія пражылі нашы працоўныя гушчы.

Польска-нямецкія перагаворы у справе заключэньня гандлёвага трактату.

Як ведама, ужо ад даўжэйшага часу — больш, як два гады, трывае паміж Польшчай і Нямеччынай стан так-званай „мытнай“ ці наагул—„гаспадарчай вайны“, прыносячы — пэўна-ж—вялізарныя шкоды абедзьвюм старонам, а асабліва—Польшчы. Бо-ж, здаецца, больш паловы ўсяго ўвозу ды вывазу Польшчы ішло—з Нямеччыны ды ў Нямеччыну. Нямеччына-ж наагул значна лягчэй пераносіла ўсе-ж цяжкія і для яе скуткі гэтага гаспадарчага разрыву з Польшчай, бо сума яе тарговых абаротаў з Польшчай складала толькі нязначную частку агульнай сумы ўвозу—вывазу краю.

Трэба ўспомніць, што навет зламаньне „залатога курсу“ польскага злотага ў 1925 г. мела прычынай у значнай меры гаспадарчы разрыў з Нямеччынай, на які—якраз перад тым—залішне лёгка пайшоў Ул. Грабскі.

Ад часу разрыву паміж абедзьвюма, пэўна ж жадаючымі спыніць шкодныя скуткі „вайны“, усьцяж узнаўляюцца дый зноў зрываюцца перагаворы — у справе залагоджаньня канфлікту. Бо—як ні стараліся абодва гэтыя краі, так цесна зьвязаныя прыродна-гаспадарча паміж сабой, вышукаць сабе іншых „гаспадарчых прыяцеляў ды саюзьнікаў“,—іншыя рынкі збыту ды набыцьця сырца ды прадуктаў, але ўрэшце зразумелі, што ў эканамічным сужыцьці ды супрацы кожны іншы „прыяцель“ ці „саюзьнік“, апрача натуральнага, гаспадарча бліжэйшага, калі-б ён быў навет палітычна бліжэйшы ці нацыянальна прыемнейшы, будзе заўсёды даражэйшым, менш эканамічным, а гэта значыць —у абрахунку на далейшую дыстанцыю — гаспадарча-забіўчым...

Дзеля таго, як і трэба было спадзявацца, „гаспадарчая вайна“ паміж Польшчай і Нямеччынай сама сабой уладна шукае свайго спыненьня, з абодвух бакоў. Аднак жа трэба прызнаць, што якраз палітыка і выклікала гэтую гаспадарчую вайну, якая б'е па гаспадарцы абодвух краёў.

Нямецкі ўрад зусім ня крые, што варункам узнаўленьня нармальных гандлёвых зносінаў з Польшчай ён ставіць спаўненьне польскім урадам сьцягу „палітычных дамаганьняў, хаця даводзіць пры гэтым, што гэтыя дамаганьні датычаць варункаў, пры якіх толькі і можа плянова, спакойна ды карысна разьвівацца гаспадарчае сужыцьцё і супраца абодвух краёў.

З свайго боку, Польшча якраз з вялікай асьцярожнасьцяй ды недаверрам адносіцца да гэтых „палітычных варункаў“ з боку Нямецкай дэлегацыі, наагул баючыся залішняй гаспадарчай залежнасьці ад Нямеччыны, якую—наадварот: хоча—пэўна-ж перадусім з палітычных меркаваньняў—парваць амаль не цалком, карыстаючыся пры гэтым дапамогай сваіх палітычных прыяцялёў ды саюзьнікаў...

Бо-ж амаль не палова сучаснай Польшчы была толькі-што часткай адзінага суцэльнага дзяржаўна-гаспадарчага арганізму Нямеччыны — дык, парваўшы дзяржаўныя вязі з Нямеччынай, Польшчы нейк фатальна прымушана ў значнай меры рваць і гаспадарчыя, робячы гэтым сабе—можа тымчасовую—але патым няменш значную шкоду. У кожным разе — перад Польшчай стаіць цяжкая задача — азначыць практычна найбольш карысную, прынамсь—найменш шкодную гаспадарчую залежнасьць сваю ад Нямеччыны—пасьля свайго вызваленьня з-пад залежнасьці палітычнай...

З свайго боку, Нямеччына, можа, імкнецца — якраз наадварот — не выпускаць цалком Польшчы з свайго „кола“—ня толькі гаспадарчага, але і палітычнага...

З усяго гэтага ясна, як цяжка цяпер наладзіць навет чыста тэхнічна гандлёвыя стасункі між Польшчай і Нямеччынай... А калі да ўсяго гэтага дадаць, што паміж Польшчай і Нямеччынай усьцяж ідзе, апрача гаспадарчай, заядлая дыплёматычная вайна, дый, як цьвердзяць на абодва бакі нямецка-польскай граніцы, яшчэ падрыхтоўваецца і ўсьцяж запраўдная вайна, — якія маюць „пераглядзець“—крывава ці бяскроўна—крыўдныя, як цьвердзіць Нямеччына, польска-нямецкія граніцы, праведзенныя Вэрсальскім Трактатам, дык ясна з усяго гэтага, наскольні цяжкую, зложаную, скамплікаваную з усіх бакоў палітыкай, прадстаўляе задачу наладзіць гаспадарчыя сужыцьцё ды супрацу Польшчы з Нямеччынай...

У значнай меры дзякуючы гэтай скамплікаванасьці ды нявырашанасьці ўзаемных палітычных адносінаў паміж Польшчай і Нямеччынай, першая дагэтуль была пазбаўлена так патрэбнага ёй дзеля яе фінансава-гаспадарчай „стабілізацыі—замежнага крэдыту. Польская прэса ўсьцяж цьвердзіць, што ў гэтай справе страшэнна шкодзіла Польшчы нямецкая агітацыя ў Амэрыцы і ў Англіі.

Трэба думаць, што „сталы стан гаспадарчай вайны“, які трымала ўсьцяж Нямеччына адносна да Польшчы—побач з сталым станам няпэўнасьці польскіх граніцаў, а значыць і няпэўнасьці польска-нямецкага міру, аб чым бясспынна цьвярдзілі органы нямецкай дыплёматыі і прэсы, меў паміж іншым якраз мэтай—адстрашыць замежны капітал ад рызыкі ў Польшчы... Нямеччына добра ведала, што—бяз гэтага замежнага капіталу Польшча раней ці пазьней—змушана будзе пайсьці на важныя ўступкі ў палітычна-гаспадарчай барацьбе з Нямеччынай за сваю самастойнасьць... Дык Нямеччына зусім не сьпяшыла з зьліквідаваньнем свайго гаспадарчага канфлікту з Польшчай...

Атрыманая Польшчай значная загранічная пазыка, якую польскі ўрад здабыў, у значнай меры выкарыстаўшы — дый вельмі спрытна—сусьветнае саперніцтва Англіі і ССРР —стварае цяпер зусім іншыя, наагул значна выгаднейшыя для Польшчы варункі ды абставіны яе гаспадарча палітычнай барацьбе з Нямеччынай... Дый гэта адразу адчулася на цягнучыхся ўжо больш году „ўзноўленых“ толькі дзеля формы, — перагаворах у справе гандлёвага трактату. Пасьля пазыкі— абодва ўрады зрабіліся адразу нейк больш уступлівымі. Нямецкі ўрад, як толькі што паведамілі нямецкія газэты, мае на найбліжэйшым паседжаньні пераглядзець усю гэтую справу дый даць новыя наказы сваей дэлегацыі. Мае быццам быць навет зьменены старшыня нямецкай дэлегацыі, што заўсёды азначае рашучую зьмену тактыкі ў перагаворах... Есьць весткі, што і польскі ўрад гатовы пайсьці на далейшыя ўступкі, менш баючыся цяпер таго, што так страшыла раней—да атрыманьня пазыкі. Усё гэта набліжаючаеся гаспадарчае паразуменьне, прынамсь на бліжэйшы час, мае прычыніцца да пэўнага злагоджаньня стасункаў у-ва Усходняй Эўропе, не вырашаючы, зразумела—кардынальных палітычных разыходжаньняў паміж Польшчай і Нямеччынай, перадусім — у справе граніцаў,—якія, трэба ведаць гэта добра, усьцяж чакаюць толькі адпаведнага мамэнту, каб рашуча стаць на чарзе дня. Аб гэтым выразна дый усё больш рашуча цьвердзіць усьцяж нямецкая палітычная апінія.

У канцы трэба яшчэ раз падчыркнуць, што ня толькі ўплывы Англіі, якія ад пэўнага часу сталі ў Польшчы мацнейшымі, як нядаўна яшчэ выключныя ўплывы Францыі, дапамаглі Польшчы ў гэтай яе важнай перамозе на міжнародавым груньце, але дапамагло бясспрэчна і тое, што польская дыплёматыя спрытна заманіфэставала, калі яшчэ не замацавала, свае мірныя добрыя адносіны з Радамі... Бо-ж кожнаму ясна, што найлепшым „супакойваючым лекам“ проці ўсіх ідучых з нямецкага боку алярмаў ды ваенных пагрозаў у-ва Усходняй Эўропе, якія так адстрашываюць замежны капітал ад рызыкі ў Польшчы, зьяўляецца паралізуючыя іх амаль не цалком („гаранты міру“) — з боку ССРР.—А якраз аб гэтым „гаранцыйным трактаце“ між Польшчай і ССРР і распачаліся, дый з пачыну ССРР,—перагаворы— побач з акцыяй аб пазыцы, распачатай польскім урадам...

Голас з вёскі аб каапэрацыі.

Дзісеншчына мае каля 80 проц. а мо' й больш беларусаў. Беларусы ў нашым павеце досіць сьведамыя, што паказаў рост аднэй з Беларускай палітычнай партыі, — каторая за кароткі час дала самую большую лічбу сяброў. Ня будзем судзіць, ці добра, ці ня добра рабілі, йдучы ў гэную партыю, каторая цяпер зьліквідавана. Але трэба сказаць, што нябошчыца Грамада ўзбудзіла вялікі грамадзкі рух сярод беларусаў.

Аднэй з такіх галін грамадзкай працы, маючай вялікую будучыню — ёсьць каапэрацыя. Сучасны капіталістычны лад нарадзіў шмат розных клясаў і наслаеньня ў народзе. Але асновай усяго жыцьця, усяго дабрабыту ўва ўсім сьвеце—ёсьць толькі дзьве клясы—гэта з аднэй стараны—селянін з плугам, з другой—работнік за станком. Толькі гэтыя дзьве клясы ствараюць вартасьць і даюць падставы жыцьця, а большая частка другіх кляс народу, жывуць пераважна як паразыты, працай гэтых клясаў.

Вялікія абшары зямлі, фабрыкі, капальні, вялікія склады тавараў — усё гэта належыць цяпер да нямногіх асоб, а вялікая армія сялянства і работнікаў працуець за грашавыя падачкі. Трэба сказаць, што чалавечнасьць спрадвеку старалася зьнішчыць гэтую сацыяльную няроўнасьць. Адным з лічных мэтодаў спосабаў гэтай барацьбы рабоча-сялянскіх мас за сваё сацыяльнае вызваленьне і палепшаньне эканамічнага становішча — і зьяўляецца каапэратыўны рух. Каапэрацыя, ці каапэратызм ёсьць мірнае аружжа, якое б'ець па вызыску працоўных мас. Калі б удалася каапэрацыі захапіць у свае рукі таргоўлю, то яна з часам захапіла б і вытворчасьць. У сярэдзіне самога капіталістычнага ладу вырастаюць складнікі новага ладу.

Дык грамадзяне, каб ня быць адсталым народам, каб даць сабе і сваім дзецям лепшую будучыню, ідзем за прыкладам працоўных мас такіх краін, як Чэхія, Данія, Нямеччына і інш., каторыя толькі дзякуючы сваей самадзейнасьці і арганізованасьці, павялічваюць свой дабрабыт і ствараюць зачаткі новага, больш справядлівага ладу.

Дык, браты Беларусы, не панясем нашыя грошы, запрацаваныя крывавым мазалём, у рукі прыватнага гандляра. Будзем купляць усё толькі ў сваіх каапэратывах. Арганізуйма новыя каапэратывы для прадажы нашых тавараў, як лён, семя і другія. Калі мы ўсё гэта зробім, дык асвабодзімся ад лапаў прыватнага гандляра, каторы нас абважваець, абмерваець, зьмешвае благія сорты тавараў з добрымі і прадаець іх за добрыя... Не дарма-ж у іх навет зложылася пагаворка: „Не абманеш—не прадасі“!

Ды нясем-жа, нясем свае грошы ў каапэрацыю, няхай наш грош ня валіцца ў шырокую кішаню гандляра!

Гляньце, колькі жыве гэтых дармаедаў, якія, патаргаваўшы некалькі гадоў, будуюць камяньніцы, дзе кожная цэгла—гэта крывавы грош селяніна, падаразаўшага гандляру

часьць сваей працы! Хто з сялян Дзісеншчыны, прачытаўшы гэту стацьцю, зацікавіцца каапэрацыяй, захоча быць сябром капэратыву, ці залажыць у сябе на вёсцы капэратыў, той няхай зьвернецца ў Глыбокім у Управу Каапэратыву „Сноп“ па адрэсу: Глыбокае, Ломжынская № 56. **Мікуліч.**

Ад Рэдакцыі. Ахвотна зьмяшчаючы гэты заклік грам. Мікуліча і вітаючы яго, Рэдакцыя адначасна даводзіць да ведама ўсіх чытачоў, што пры Галоўнай Управе Таварыства Беларускае Школы (Вільня, вул. Св. Ганны 2—3) істнуе каапэрат. аддзел для інфармацыяў у каапэратыўных справах, куды і радзім зварочвацца сялянству іншых паветаў.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Скліканьне Сойму і Сэнату.

Апублікаваны дэкрэты Прэзыдэнта і старшыні міністраў Пілсудскага, склікаючыя Сойм і Сэнат на звычайную сэсію. Сэсія павінна пачацца 31 кастрычніка. На парадку дня стаіць бюджэт.

Заканчэньне бюджэтных працаў.

Працы над бюджэтным праэктам і фінансавай уставай у міністэрстве фінансаў закончавы. Для аканчальнага іх упарадкаваньня і зацьверджаньня адбудзецца спэцыяльнае паседжаньне Рады Міністраў, пасьля чаго будзе аддана ў друк. Найдалей 31 кастрычніка праект бюджэту павінен быць дастаўлены ў Сойм.

Соймавая Канфэрэнцыя.

У зьвязку з скліканьнем Сойму адбылася нарада маршалка Ратая з Дашынскім, на якой пастаноўлена, што першае паседжаньне Сойму адбудзецца 3 га лістапада. Сойм будзе разгляцаць бюджэт на 1928/29 г., а таксама дадатковы бюджэт бягучага году, які раўняецца 300 міл. зл. Гэтыя дадатковыя расходы будуць пакрыты падвышэньнем падаткаў і даходамі з манаполяў. Апрача таго, пастаноўлена, што Сойм яшчэ павінен будзе вырашыць цэлы рад іншых спраў, якія знаходзяцца ў соймавых камісіях. І ўсё гэта ў працягу няпоўнага месяца. За багата—каб толькі пасьпелі.

Блёк нацыянальных меншасьцяў.

Урадавая прэса зьмяшчае весткі, што выбарны блёк нацыянальных меншасьцяў не падлягае сумляваньню. У блёк маюць увайсьці буржуазныя групы нац. меншасьцяў, Жыдоўскае і нямецкае мяшчанства, Уидо, Сельсаюз, Белар. Хадэцыя, і, зусім магчыма, палёнафілы з „Беларус. Дня“, на чале з Умястоўскім і правакатарам Гурынам. Нямецкія сацыялісты ў блёк ня ўвойдуць. Гэтак сама ня ўвойдуць у блёк і ўкраінскія і беларускія групы і партыі сялянска-работніцкага кірунку. Існуе паважная магчымасьць блёку сацыялістычных сялянска-работніцкіх партыяў нац. меншасьцяў у процівагу блёку буржуазных згодніцкіх партыяў Нац. Меншасьцяў.

Развал Пяста.

Віцэ-маршалак сэнату Бойко абвесьціў у Кракаве маніфэст да сялянства, у якім выказваецца за супрацоўніцтва з Пілсудскім і проці асобы і палітыкі Вітаса.

У гэтым маніфэсьце ён востра кляйміць маральны ўпадак і корупцыю, якія апанавалі Пяст і заклікае сялянства да аб'яднаньня каля сябе і навет сваёй часопісі „Польскі Хлоп“ і дакляруе ў найбліжэйшым часе склікаць сялянскі зьезд у Кракаве. (Ведама, выбары блізка! Рэд.).

Аднак-жа сэн. Бойка выслаў Вітасу ліст, у якім заяўляе аб сваім выхадзе з пасольскага клюбу „Пяста“.

У хуткім часе трэба чакаць яшчэ наступных выхадаў з „Пяста“ і іншых паслоў, прыхільнікаў платформы Бойкі.

Гэты раскол зьяўляецца нічым іншым, як адным з выбарных ходаў Пілсудскага ў сыстэме дэзарганізацыі і разьбіцьця варожага яму Хадэцка-Пястоўскага лягеру.

Урадовая падгатоўка выбарнай кампаніі ў Галіччыне.

Усьлед за загадам львоўскага ваяводы аб роспуску арганізацыі „obozu Wielko-Polskiej“ былі выдавы падобныя загады і ваяводамі Тарнопальскім і Станіславоўскім. Гэткім чынам на час выбарнай кампаніі распушчана баявая арганізацыя Хадэцка-Пястоўскага блёку. Добры спосаб, няма чаго казаць, дэзарганізацыі сваіх праціўнікаў навет буржуазных, на час выбарнай кампаніі.

Зьезд балахоўцаў.

„Глос Правды“ перадае, што ў 10 угодкі арганізацыі арміі (банды Рэд.) вядомага авантурніка, „беларускага бацькі—атамана“ Балаховіча склікаецца ў Белавежы „зьезд“ прадстаўнікоў яго часьцей. На „зьезьдзе“ маюць быць „прадстаўнікі“ з Латвіі, Эстоніі і навет Францыі. Дэлегацыя „зьезду“ адведае п. Пілсудскага і паложыць вянок на магілу „Нязнанага ваякі“.

Ці не гатуецца да чаго „бацька“? А мо' й ён таксама хоча ашчасьлівіць выстаўленьнем сваей кандыдатуры на выбарах?!

І гэта магчыма! Чым ён горшы за іншых?

Пэпэсаўская апазіцыя па-за Соймам.

Гэтымі днямі адбыўся 9 зьезд саюзу польскіх гарадоў ці вярней кажучы, гарадоў Польшчы.

У часе апошняга паседжаньня здарыўся вельмі цікавы і пікантны факт. Адзін з нялічных прадстаўнікоў „санацыі“ ў Сойме, пасол Сынойца, унёс рэзалюцыю гэткага зьместу: „9 зьезд саюзу гарадоў з прызнаньнем адзначае высілкі сучаснага ўраду, скірованыя на аздараўленьне гаспадарчых і валютных адносін у Польшчы, што надзвычайна прычынілася да гаспадарчага разьвіцьця гарадоў“. Інакш кажучы, рэзалюцыя схваляла палітыку ўраду і выражала яму даверые ад імені Саюзу Гарадоў. І што-ж вы думаеце? За гэтую рэзалюцыю за даверые фашыстаўскаму ўраду, паводлуг урадовага „Głosu Prawdy“, галасавалі і паны сацыялісты, а проці яе былі эндэкі, прадстаўнікі дробнага мяшчанства. Віншуем паноў сацыялістаў.

Мала таго, на гэтым інцэндэнт яшчэ ня вычарпаўся. Эндэцкі старшыня, матывуючы адсутнасьцю кворума, адаслаў гэтую рэзалюцыю ў камісію, а зьмяніўшы яго ў гэтым часе другі эндэк проста зачыніў зьезд і рэзалюцыя засталася вісець у паветры, ня прынятая і не адкінутая. Адным словам, адложана ad infinitum (у бясканечнасьць). Супроць гэтага энэргічна запратэставала санацыя. „Związek Naprawy Rzeczypospolitej“, „Партыя Працы“, „Str. Chłopskie“ і... сацыялісты, падпісаўшы супольны пратэст. Гэтак выглядае грозная непрымірымая апазіцыя пэпэсаў у штодзенным жыцьці і працы па-за Соймам. Зрэштта новага ў гэтым нічога няма: кожная забастоўка дае яшчэ лепшыя прыклады „станоўчай абароны“ інтарэсаў працоўных праз ППС, ня кажучы ўжо аб нядаўнай гарбатцы ў пана Кіртікліса, на якой „апазіцыйная“ ППС папрыяцельску інфармавалася аб настроях мас. Добрая „апазіцыя“—няма чаго“!

Выбрыкі эндэцыі.

У зьвязку з увядзеньнем украінскай мовы ў гімназіі Луцка наэлiктрызаваная эндэцкая моладзь на першай лекцыі рашыла не адказваць вучыцелю на яго пытаньні, а пры канцы лекцыі схапілася з лавак і запяяла „Роту“.

Да Дубна зьбіраецца зьезд „бацькоў“ (польскай буржуазіі — *Рэд.*), якія маюць выясьці пастанову аб дапушчэньні украінскае мовы ў гімназіі наагул. Можна спадзявацца, якая гэта будзе пастанова!

Цікава, што навет пазнанская эндэцыя пратэстуе проці зьдзеку ўвядзеньня і навет дэманструе.

Ды ўсё-роўна мусяць памірыцца з нармальным фактам!..

Новы вайсковы ўстаў.

Міністэрства вайсковых спраў апрацоўвае новы вайсковы ўстаў. Мае зьмяніцца ўстава аб льготах для новабравцаў з навуковым цэнзам.

Адстрочкі з прычыны навукі аграніч-ваюцца да 23 год замест дагэтуляшніх 26. Наагуль вайсковая, ўлада імкнецца да таго, каб моладзь адразу, пасьля матуры, уступала ў войска; прычым час службы для яе мае быць скарочаны з 18 на 12 месяцаў.

Заграніцай.

Бюджэт С. С. Р. Р.

Народны камісарыят фінансаў абвесьціў бюджэт на 1927/28 год, які перавышае бюджэт даваенны з 1913 года па 85 мільёнаў рублёў.

І гэта ў варунках зьменшаных тэрыторыі і жыхарства ў параўнаньні з былой Расеяй. Бюджэт гэты перавышае бюджэт з 1926/27 г. на 9%. Павялічэньне бюджэту не перавышае павялічэньня вытворчасьці краіны і грунтуецца на павышэньні дабрабыту насельніцтва.

У параўнаньні з бюджэтам 1922/23 г. гэты бюджэт павялічыўся ў 3 разы. З гэтага мы бачым, як хутка расьце Радавы Саюз. Трэба пры гэтым адзначыць, што выдаткі на войска ў гэтым бюджэце раўняюцца 15 працэнтам усіх бюджэтных выдаткаў тады, як у царскім бюджэце яны раўняліся 27 працэнтам, а ў сучаснай Польшчы $^{1}/_{3}$ усіх выдаткаў. Рэшта радавага бюджэту ідзе на культурнае і эканамічнае будаўніцтва.

Дэлегаты нямецкіх работнікаў у СССР.

Для ўчасьця ў надыходзячых урачыстасьцях 10 х угодкаў работніцка-сялянскай улады ў СССР з Нямеччыны выехала міжпартыйная работніцкая дэлегацыя, якая цяпер аб'яжджае большыя работніцкія асяродкі Саюзу і знаёміцца з жыцьцём работнікаў.

Два кіраўнікі дэлегацыі Фрайбэргер і Блюмэ дасталі званьне ганаровых сяброў палковай школы ў Яраслаўлі.

Барацьба з апазіцыяй у СССР. Выключэньне Троцкага і Зіноўева з Ц. К. Ком. Партыі.

21 — 28 кастрычніка адбыліся нарады цэнтральнага камітэту і цэнтральнай кантрольнай камісіі камуніст. партыі ССРР, на якіх пастаноўлена канчальна — выключыць галоўных павадыроў апазіцыі Троцкага і Зіноўева — з Цэнтральнага Камітэту Партыі. Пастанова кажа, што пабдажлівае адношаньне цэнтральных уладаў партыі да гэтых павадыроў апазіцыі не давяло да спыненьня імі варожай да партыйнага адзінства акцыі, маючай раскалоць партыю на фракцыі.

Дадзеную імі ў верасьні абяцанку, спыніць гэтую акцыю, абодва павадыры апазіцыі ня споўнілі, агідна ашукаўшы гэтым партыю. Бо-ж яны ня толькі ўсьцяж імкнуліся да стварэньня ў лоне адзінай партыі фракцій, але фактычна хацелі стварыць навет — новую проціленінскую партыю — у змове з буржуазнай інтэлігенцыяй. Усё гэта і змусіла Кантрольную Камісію—выключыць абодвух павадыроў з Ц. К. Партыі. У канцы пастанова кажа, што ўвесь матарыял аб дзеяльнасьці абодвух павадыроў апазіцыі перадасьць на канчальны рэзгляд—XV зьезду партыі.

Францускія сацыялісты і 10-тыя ўгодкі расейскай рэвалюцыі.

У адказ на запросіны Масквы да ўсіх сацыялістаў на ўрачыстасьці,—10-тыя ўгодкі рэвалюцыі — Галоўная Управа партыі францускіх сацыялістаў выдала забарону сябром партыі ехаць у Маскву на гэтыя ўрачыстасьці. Але некалькі сяброў ужо выехала ў ССРР 21 га кастрычніка, за што зараз-жа былі выключаны з партыі.

Венскі сацыялістычны магістрат і ССРР.

Венскі сацыялістычны магістрат пастанавіў—дапамагчы разьвіцьцю тарговых зносінаў між венскімі прамысловымі фірмамі і ССРР. Дзеля гэтага ён заявіў, што гарантуе сталічным фабрыкам 70 працэнтаў сумы замоваў, якія яны выканаюць для ССРР, аднак—нябольш, як на агульную суму ў 100 мільёнаў шылінгаў.

Працэсы аб шпіёнстве на карысьць Англіі ў ССРР.

У апошні час адбылося шмат працэсаў у ССРР—у справах шпіёнажу на карысьць Англіі. Як цьвердзяць, прысуды пераважна сьмяротныя, шпіёнская агентура была арганізавана адным з сяброў англійскага пасольства ў Маскве...

Абмяжаваньне кары сьмерці ў ССРР.

Новы дэкрэт у справе абмяжаваньня кары сьмерці ў ССРР, апублікаваны ў радавых газэтах, кажэ, што радавы ўрад пастанавіў не тасаваць кары сьмерці, за выняткам толькі выпадкаў праступленьняў — контррэвалюцыі, шпіёнства і бандытызму.

Новы Маскоўскі Патрыяршы Сінод і аўтакэфальная праваслаўная царква ў Польшчы.

Расейская газэта „Сегодня“ даведалася з Варшавы, што нова-створаны Патрыяршы Сінод у Маскве, на чале з заступнікам патрыярха мітрап. Сяргеем (які толькі-што — ад імя ўсяе праваслаўнае царквы ў ССРР—прызнаў радавую ўладу) зьвярнуўся да варшаўскага мітрапаліта Дзяніса з паперай, у якой, паведамляючы аб стварэньні новага Сіноду, задае рад пытаньняў — у справе так званай „аўтакэфаліі“ праваслаўнай царквы ў Польшчы, якую справу мае ў першую чаргу высьвятліць для сябе новы Сінод.

Мітрапаліт Сяргей напамінае мітр. Дзяніеу, што патрыярх Ціхан прызнаў толькі аўтаномію правасл. царквы ў Польшчы, а справу яе аўтакэфаліі аддаў на рашэньне прышлага „ўсерасейскага царкоўнага сабору“. Пасьля ён пытаецца, ці праўда гэта, што ў Польшчы абвешчана аўтакэфалія — без багаслаўленьня ўсерасейскай царквы, дый якія кананічныя падставы гэтай „аўтакэфаліі“. У канцы мітр. Сяргей пытаецца, ці ня думае мітр Дзяніс, што настаў цяпер час, каб узнавіць кананічную залежнасьць „польскай — дачкі царквы“ ад „расейскай царквы—маткі“.

Як ведама, „аўтакэфалія“ прав. царквы ў Польшчы, як цьвердзяць спэцыялісты каналісты (як напрыклад адзін з найвыдатнейшых, хаця й неправаслаўны: нябошчык Врублевскі і шмат інш.), кананічных надставаў ня мае, а была яна абвешчана выключна „саборам япіскапаў“ дзеля жаданьня польскага ўраду, які хацеў зусім абараніць праваслаўную царкву ў Польшчы ад усялякіх уплываў з Масквы.

Латвійскі сойм разглядае трактат з ССРР.

У латвійскім сойме пачаўся разгляд тарговага трактату з ССРР, які падпісаў урад ды які сойм мае ратыфікаваць. Як ведама, навакол гэтай ратыфікацыі скрыжаваліся наймагутнейшыя ў сьвеце замежныя ўплывы. Коратка кажучы, ратыфікацыя латвійскім соймам трактату павінна паказаць, ці Латвія рве з ССРР ці—з Англіяй... Бо-ж мы памятаем, як нядаўна адказныя англійскія палітыкі, ня кажучы ўжо аб публіцыстах, ясна казалі, што Англія будзе ўважаць зацьверджаньне трактату з Радамі латвійскім парлямантам—„за акт яўна варожы ў стасунку да Англіі“... У адказ на гэтую, запраўды-ж нячуваную заяву, крыючую пад сабой страшэнны дыплёматычны ды фінансавы націск на латвійскі ўрад, яго кіраўнік адказаў каротка, што—зробіць усё залежнае ад ураду, каб чым хутчэй правясьці трактат праз парлямант...

Асаблівую цікавасьць праявіла да справы ратыфікацыі трактату з ССРР у латвійскім сойме Эстонія, якая сама ў хуткім часе мае зрабіць тое ж, што зроблена ўжо Латвіяй. У Рыгу прыехала шмат карэспандэнтаў эстонскіх газэтаў.

Працэс эстонскага пасла ў ССРР—Бірка.

У сталіцы Эстоніі 27 кастр. мае распачацца вельмі сэнсацыйны працэс былога эстонскага пасла ў Маскве — Бірка, якога эстонскі ўрад абвіняе ў здрадзе Рэспублікі. Як мы памятаем, гэты пасол выклікаў неяк падазрэньні ў свайго ўраду—у тым, быццам ён „прадаўся радаваму ўраду“ дый працуе

Ул. Короленко.

Судны дзень.

(*Іом-Кіпур*)

(Украінская казка).

Пераклала Вера Грыц.

> Агонь затух, а месяц усходзіць, у лясу пасецца ваўкалак.
> (Шаўчэнка).

— Стук-стук!..

— Стук-стук-стук!.. Стук-стук!..

Нехта стукаў у дзьверы млына так моцна, што гул хадзіў па ўсяму будынку, адклікаючыся ўва ўсіх кутах. Млынар падумаў, што можа ўжо вярнуўся чорт, — не дарма шаптаўся з жыдам, — і ён глыбей закапаўся з галавою ў падушку.

— Стук-стук!.. Стук-стук!.. Эй, гаспадар, адчыняй!

— Не адчыню.

— А дзеля чаго не адчыніце?

Млынар падняў галаву.

— Э, здаецца, голас падсыпкі Гаўрылы... Гаўрыла, ты?

— А то хто?

— Пабажыся!

— Ну?

— Пабажыся!

— Але ж, даль-Бог-жа, я! Гдзе гэта бачылі, каб я ды быў ня я? Яшчэ і бажыся. Вось дзіва...

Млынар, усё-ж такі, не адразу паверыў. Ен падняўся наверх і ціха паглядзеў у ваконца, якое было над дзьвярыма. Запраўды, унізе каля сьцяны стаяў парабак і выробляў такія штукі, што, напэўна, ніхто і ня чуў, каб чэрці нешта падобнае рабілі. У млынара адышло ад сэрца, ён сайшоў уніз і адамкнуў дзьверы.

Падсыпку навет адпіхнула, калі ён убачыў у дзьвярох млынара.

— Э, гаспадар, што такое з вамі?

— А што?

— Ды пабойцеся Бога, на што гэта ты ўсю морду ў муку запэцкаў? — белая, як сьцяна!

— А ці ня йшоў ты часам, каля рэчкі?

— Ну, каля рэчкі.

— А не глядзеў на неба?

— Можа і глядзеў і на неба.

— А ці ня бачыў, часам, таго?

— Каго?

— Каго!.. Дурны! Таго, што схапіў шынкара Янкеля.

— А які яго чорт схапіў?

— Які!.. Ведама які—жыдоўскі, Хапун. Нібы ня ведаеш, які ў іх сёньня дзень?!..

Падсыпка глянуў на млынара мутным поглядам і запытаў:

— А вы ў вёсцы, часам, ня былі?

— Быў.

— А ў карчму заходзілі?

— Заходзіў.

— А гарэлкі ня пілі?

— Цьфу! Вось і гавары з дурным. Гарэлку я піў у папа, а ўсё-ж такі цяпер я сваімі вачыма бачыў: чорт адпачываў на грэблі разам з жыдам.

— Дзе?

— Вось тутака на самай сярэдзіне.

— Ну, і што?

— Ну, і... — млынар сьвіснуў і махнуў рукой у паветры.

Падсыпка паглядзеў на грэблю, потым, задраўшы галаву, на неба і паскроб галаву.

— Гэта, дык дзівы. Што-ж цяпер будзе? Як-жа цяпер будзем бяз жыда?

—А на што патрэбны абавязкава жыд, га?

— Э, не кажэце, гаспадар: бяз жыда яно неяк ня тое... бяз жыда нельга і жыць...

— Цю!... дурны, дурны ты і застанешся!

— Чаго вы лаецеся? Я і сам не скажу, што — разумны, але ведаю, што жыта, а што грэчка; працаваць іду да млына, а водку піць — да карчмы. Вось і вы, скажэце мне, калі такі разумны: хто ж у нас цяпер будзе трымаць карчму?

— Хто?

— А такі-ж хто?

— А можа я?

— Вы?

Падсыпка паглядзеў на млынара, вылупіўшы вочы, паківаў галавою, сьвіснуў і сказаў:

— Ну, хіба што так!

Тут толькі млынар заўважыў, што падсыпку дрэнна трымаюць ногі, і што хлапцы зноў падбілі яму левае вока. Твар быў у гэтага падсыпкі, сказаць праўду, такі паскудны, што кожнаму чалавеку, убачыўшы яго, абавязкава хацелася плюнуць.

Але на-ж табе: да дзяўчат быў самы першы, і ня раз такі хлапцы рабілі на яго паляваньне і білі да сьмерці... Што білі, гэта, ведама, яшчэ не вялікае дзіва, але дзіўна тое, што і варта было біць!

„Весь, мусіць, няма на сьвеце такога паскуднага твару, — падумаў, гледзячы на яго млынар, — каторага б ні адна дзяўчына не пакахала. А то і дзьве, і тры, і дзесяць... Цьфу ты прорва“!...

(Далей будзе).

побач з ім дзеля далучэньня Эстоніі да ССРР... Урад выклікаў свайго пасла з ССРР, але тады той не паехаў у Талін, але заявіў, што ён—астаецца ў ССРР, адмаўляючыся ад становішча пасла... Ен пасьля прыслаў эстонскаму ўраду падрабязнае тлумачэньне сваіх паглядаў дый свайго паступаньня. А яшчэ значна пазьней — вярнуўся ў Эстонію, каб апраўдацца на судовым працэсе ў сваіх чынах. Працэс мае быць вельмі цікаўным, калі толькі будзе—яўным, але ня тайным.

Барацьба проці латвійска-радавага паразуменьня.

Нямецкія газэты пішуць аб тым, быццам Эстонія, а перадусім—Англія — маюць выступіць з рашучым пратэстам проці тарговага трактату з Радамі, які падпісаны ды меў ужо быць навет зацьверджаны латвійскім парляментам...

Пратэст мае быць матываваны, як цьвердзяць у Коўні, існаваньнем нейкіх сэкрэтных дадаткавых артыкулаў гэтага трактату, вельмі некарысных для Англіі, аб чым англійскі пасол у Рызе атрымаў тайныя інфармацыі... Што Латвія атрымала вялікія палёгкі ды карысьці ад ССРР і гаспадарчага з ім паразуменьня, гэта-ж — ясна. Што Эстонія, калі яна пойдзе шляхом Латвіі, атрымае тыя ж карысьці, гэта—ясна нямёнш. Зусім няясна толькі вось,—якое дзела да ўсяго гэтага Англіі. Так, трэба думаць, і адкажа латвійскі ўрад англійскаму паслу на яго „пратэст“, калі той, як цьвердзяць у Коўні, сунецца з ім да латвійскага ўраду...

Радава-Заходня-эўрапэйская гандлёвая палата.

Радавы ўрад, як цьвердзіць тэлеграма ў газ. „Сегодня“, апрацаваў план і Статут новай інстытуцыі—Гандлёвай Радава Заходняя-эўрапэйскай Палаты — задачай, якое мае быць—дапамога гандлёвым стасункам гаспадарчым, прамысловым арганізацыям у ССРР з заходня-эўрапэйскімі дзяржавамі. Палата мае мець сядзібу ў Ленінградзе.

Да справы зацьверджаньня латвійскім Соймам трактату з Радамі.

Дзіўная рэч—якраз у той час, калі латвійскі Сойм распачаў дыскусію ў справе зацьверджаньня трактату з Радамі, латвійская паліцыя... раскрыла шпіёнскую арганізацыю, якая працавала ўдоўж радава-латвійскай граніцы на карысьць ССРР... Мімаволі, з увагі на заядлую барацьбу, якую вядзе проці гэтага трактату з Радамі англійскі пасол, прыходзіць на мысьль,—ці ня зроблена ўся гэтая „шпіёнская арганізацыя“ ў Латвіі—за англійскі грошы... Дзіва што, як цьвердзяць тэлеграмы, у латвійскім Сойме—ў часе дыскусіі над трактатам — панавала напружанасьць ды знэрваваньне сярод паслоў... Быццам рашаючы голас у справе зацьверджаньня трактату будзе мець — дзякуючы ўкладу сілаў у Сойме — нямецкі соймавы (буржуазны) клюб, які пачаў неяк хістацца ў апошні час...

Арышты камуністаў у Турцыі.

У Ангоры арыштаваны правадыры камуністычнага руху ў Турцыі. Некальнім від ным камуністам удалася ўцячы.

Вестка аб гэтых арыштах зрабіла вялікае ўражаньне ў кругах камінтэрну. Гэтыя арышты разглядаюцца, як сільны ўдар на ком. партыі Турцыі.

36-гадзіннае экспозэ... турэцкага прэзыдэнта.

Найдаўжэйшую—пэўна-ж прамову сказаў толькі што ў Ангорскім Сойме прэзыдэнт Турэцкай рэспублікі Кэмаль-паша.

На зьезьдзе людовай партыі ён зрабіў справаздачу за апошнія гады працы свайго ўраду,—у прамове, якая цягнулася з перарывамі 6 дзён дый заняла ўсяго аж 36 дый яшчэ й з паловаю гадзінаў часу.

Кангрэс гэтай урадавай партыі прыняў рэзалюцыю, схваляючую працу ўраду.

Ці не канфлікт між Нямеччынай і Радамі?

Нядаўна афіцыяльнае нямецкае тэлеграфнае агенства Вольфа запярэчыла весткам аб тым, быццам Нямеччына мае даць далейшыя значныя крэдыты радаваму ўраду. Гэтае запярэчаньне выклікала вялікае абурэньне ў афіцыяльных радавых колах, як пішуць аб гэтым маскоўскія карэспандэнты нямецкіх газэтаў. Радавыя кругі быццам відзяць у гэтай адмове нямецкіх фінансістаў — „націск пэўнай рукі, якая знаходзіцца па-за Нямеччынай“...

Нямецкая прэса тлумачыць, што заява агенства Вольфа датычыць толькі ўрадавых крэдытаў для ССРР, але не датычыць крэдытаў прыватных дый таварных для Радаў у Нямеччыне.

Але—ці гэта наагул — адна з праяваў крыху папсаваўшыхся адносінаў між Нямеччынай і Радамі, можа ў зьвязку з неяк крыху—палепшыўшыміся стасункамі Радаў з Польшчай, папсаваўшых Нямеччыне гаспадарчы націск на Польшчу...

Нямецкая прэса аб узнаўленьні перагавораў з Польшчай.

Нямецкая прэса паведамляе, што польска-нямецкія перагаворы маюць быць узноўлены не пазьней у бліжэйшыя 2 тыдні — з пачыну нямецкага ўраду.

Сам кіраўнік нямецкай замежнай палітыкі мін. Штрэзэман у сваей апошняй прамове ў Сілезіі заявіў, што стасункі з Польшчай — пасьля 2-летніх перагавораў павінны быць урэшце ўрэгуляваны. Дзеля таго, што польскі ўрад зрабіў магчымым паразуменьне з ім у спорных дагэтуль „палітычных“ (пабыт нямецкіх купцоў у Польшчы, правы нямецкіх пасяленцаў і г. д.) чыста гаспадарчыя адносіны можна будзе наладзіць лягчэй. Але Штрэзэман дадае, што перагаворы будуць усё ж — цяжкія. Справа у тым, што проці ўсялякіх уступак Польшчы — ня толькі з прычынаў палітычных, але і чыста гаспадарчых выступаюць магутныя ў Нямеччыне „нацыяналісты“, якія ў значнай меры складаюцца з абшарнікаў, — асабліва з Усходняй Прусіі выступаюць проці дапушчэньня ў Нямеччыну польскіх сельска-гаспадарчых прадуктаў: збожжа ды быдла і сьвіньняў — жывых ці бітых — бо ж самі прадукуюць гэтыя тавары дый не жадаюць канкурэнцыі таньнейшых польскіх сыроўцаў. Проці ўступак Польшчы ў галіне прывозу польскага вугальля выступаюць нямецкія „вугальныя бароны“. У справе гэтых уступак Польшчы ідзе, як пішуць нямецкія газэты, страшэнная барацьба яшчэ ў лоне нямецкага ўраду, — паміж сільнай групай міністраў-нацыяналістаў і рэштай кабінэту.

Канфлікт нямецкага ўраду з выканаўцам „пляну Доўса“.

Канфлікт між нямецкім урадам і паўнамоцнікам саюзьнікаў у справе нагляду над выкананьнем „пляну Доўса“ — ня толькі не зьліквідаваны, але ўрэзаўся яшчэ глыбей, дый пагражае навет частковым урадавым крызісам у Нямеччыне. Бо-ж — у зьвязку з мэмарыялам гэтага „рэпарацыйнага агента“ Джыльбэрта міністар фінансаў нямецкага ўраду мае намер — падацца ў адстаўку... Міністар фінансаў адвак жа вядзе ўсьцяж перагаворы з гэтым агентам саюзьнікаў, аб ходзе якіх ураз-жа паведамляе ўрад.

Нямецкі ўрад адвак-жа ня хоча апублікаваць гэтага мэмарыялу, маючы намер, „замест гэтага зараз-жа пасьля ўзгодненьня паглядаў у лоне габінэту між міністрамі — нацыяналістамі, рашуча адкідаючамі „ўмяшацельства ў нямецкія справы“ чужаземнага агента, і больш спакойнымі сябрамі габінэту — выступіць з дэкларацыяй у адказ на мэмарыял. Газэты пішуць, быццам нямецкі ўрад мае намер націснуць на бюджэтную камісію парляманту, каб яе дыскусіі ў справе мэмарыялу „рэпарацыйнага агента“ зрабіць сэкрэтнымі...

Дамаганьні польскай меншасьці ў Нямеччыне.

У Польскай Сілезіі адбылася канфэрэнцыя Галоўнай Рады Саюзу палякаў у Нямеччыне. На павестцы канфэрэнцыі былі справы — школьныя, палітычныя і арганізацыйныя. На канфэрэнцыі прыняты 2 рэзалюцыі, у якіх — сьцьверджана імкненьне ўсіх палякаў у Нямеччыне да здабыцьця паўнаты нацыянальных і рэлігійных правоў. Рэзалюцыі сьцьвярдзілі, што палякі ў Нямеччыне, будучы лёяльна спаўняючымі ўсе грамадзянскія абавязкі грамадзянамі Нямеччыны, маюць адначасна паўнату нацыянальнай польскай сьведамасьці дый дзеля таго дамагаюцца, каб дзяржава падтрымала іх нацыянальныя асаблівасьці, як гэта вымагаюць і артыкулы нямецкай канстытуцыі і міжнародныя трактаты Нямеччыны... Другая рэзалюцыя датычыла школьнага пытаньня. Яна дамагалася спаўненьня Жэнэўскай умовы між Польшчай і Нямеччынай, паводле якой польская меншасьць мае права высуваць сваіх кандыдатаў на становішчы вучыцялёў у меншасьцёвых польскіх школах у Сілезіі.

Усе гэтыя справы — так добра знаёмыя ўсім меншасьцям у нашыя цяжкія для парэзаных народаў часы...

Адрачэньне нямецкага парляманту.

Канвэнт старшыняў пастанавіў сам — адсрочыць сэсію парляманту да 22 га лістапада, каб даць магчымасьць камісіям — бюджэтнай і школьнай — узгодніць пагляды дый апрацаваць для пленуму парляманту абодва праекты: падвышкі для ўрадоўцаў і школьны,—якія выклікалі такія вялікія спрэчкі паміж соймавымі групамі.

Рэдукцыя акупацыйнага войска ў Надрэніі.

Пачалася запраўднае ачышчэньне акупацыйнага войска з Рэйнскай правінцыі. Два кулямётныя батальёны ачысцілі Кабленец і па адным—Вормс, Нойштадт, Шпір і Ляндаў.

Страшэнныя пакуты кітайскага насяленьня ў зьвязку з бясспыннай хатняй вайной.

У зьвязку з шалеючай усьцяж хатняй вайной у Кітаі — у краі адбываецца запраўднае „перасяленьне народаў“. З зьніштожаных амаль не цалком ваеннымі падзеямі правінцыяў Шантунг і Чылі высялілася больш мільёна людзей, шукаючы новых сядзібаў на поўначы—у Манчжурыі. Склад гэтай страшэннай „голай арміі“ бежанцаў пераважна дробна-сялянскі. Вайна цалком зруйнавала кітайскага малярольніка, які дайшоў у шмат мясцовасьцях да страшэннага маральнага ды матар'яльнага стану. Ідзе гэтая армія ўбогіх—пехатой, праходзячы месты ды мястэчкі, прадае сваіх дзевак ды малодшых кабетаў у дамы распусты, прадае ўсё, што мае, каб хаця пракарміцца—да новых сядзібаў. Па дарозе мруць масамі, як мухі. Але сярод гэтай „арміі“ няма зусім моладзі: уся моладзь—ахвотай ці няволяй пайшла ў іншыя арміі, якія ўсьцяж вядуць барацьбу — адны за вызваленьне бацькаўшчыны з-пад бота чужаземцаў,—другія — за грошы, якія плоцяць ім найміты гэтых чужаземцаў. Калі часткі гэтай „арміі бяздомных“ знаходзяць пустыры „нячыёй“ зямлі, пачынаецца і тут—малая хатняя вайна—пры дзяленьні зямлі... Ізноў льецца кроў, капаюцца лічныя магілы. Але і тым, якія перамаглі ды асталіся жыць—не салодкія кавалкі зямлі дастаюцца на долю: бо-ж пэўна добрая зямля не ляжала-б дзерваном ці навіной стольні часу — у краі, дзе 400 мільёнаў людзей сядзяць пераважна на зямлі.

Кітайскія ўлады робяць, што патрапяць, дзеля ўрэгуляваньня хвалі гэтых бежанцаў-пасяленцаў. Але ўсё гэта — капля ў моры бяды ды беднаты. Газэты пішуць, што ўвесь шлях гэтай „арміі“ ўсеяны могілкамі. Маткі праходзючы праз месты, падкідаюць дзяцей масамі, а навет папросту таксама масова — кідаюць дзяцей пад колы цягнікоў — бо-ж усё роўна—прападуць з галадухі.

А вайна, страшэнная хатняя вайна, усьцяж падпаляная чужаземнымі імпэрыялістычнымі дзяржавамі, якія за ўсялякую цану пастанавілі — вярнуць сабе былое камандуючае палажэньне ў Кітаі, зламаўшы да канца новую волю да незалежнасьці, ідзе ўсьцяж.

Бягуць з літоўска-фашыстаўскага „раю“.

„Усх. Аген.“ паведамляе, што пасьля апошніх рэпрэсіяў ды агіднай адозвы ўраду Вальдэмараса, абяцаўшай значныя грашовыя нагароды за даносы на „павадыроў ды ўчасьнікаў паўстаньня“, насяленьне Літвы пачало масава ўцякаць з роднага краю — пераважна ў Латвію. Агенцтва кажа, што ў дзень накруг уцякае звыш 100 асобаў. „Ніякія меры з боку адміністрацыі не памагаюць“, наіўна канчае Агенцтва. Дзіва, што не памагаюць: бо якраз „меры адміністрацыі“ і выклікалі гэтае павальнае ўцяканьне насяленьня з адвеку насіджаных месцаў.

Швэдзкія капіталісты скупляюць літоўскую запалкавую прамысловасьць.

Сындыкат швэдзкіх запалкавых фабрыкантаў купіў усе запалкавыя фабрыкі ў Літве дый мае зачыніць іх, адкрыўшы замест усіх—адну добра збудаваную, каб забясьпечыць сабе—фактычную манаполію на запалкі ў краі. Пэўна-ж зроблена гэта не без дазволу з боку ўраду.

„Рэкорд“ Англіі.

Вядомы лёрд Робэрт Сосіль, пацярпеўшы няўдачу ў папярэдняй сваей грамадзкай працы і выступіўшы ў новай ролі „агітатара па адзбраеньню“ ў сваей прамове перад Генэральнай Радай ангельскага „Т-ва Лігі Народаў“ сказаў, Англія зьяўляецца адзінаю дзяржаваю ў Эўропе, якая выдае на ўзброеньне больш, ніж у 1913 годзе.

Пратэст работніцкай клясы проці дыктатуры ў Гішпаніі.

У зьвязку з склікаьнем гішпанскім дыктатарам дэ-Рывэрай — замест законнага парляманту—нейкай пародыі на яго—„Нацыянальнага Сабраньня“ — дарадчага органу, створанага па думцы дыктатара, — работніцкая партыя Гішпаніі адна толькі здабыла ў сябе настолькі адвагі, каб заявіць востры пратэст — як проці дыктатуры, ужо 4 гады пануючай у краі, так сама і — проці сфальшаванага „парляманту“, які ня толькі ня мае ніякай сілы законадаўчай ці кантрольнай, але ня мае навет вольнасьці слова... Адозва партыі гішпанскага пралетарыяту кажа, што аніводны сацыяліст ня прыме ўчасьця ў гэткім „парляманьце“, дый заклікае да таго-ж і іншыя—буржуазныя-групы.

Сэнсацыйныя змова ў Гішпаніі.

Гішпанская паліцыя быццам выкрыла вялізарную змову, якая мела мэтай—тэрарыстычны замах на дыктатара дэ-Рывэру і навет самаго караля... Але тыя весткі, аб гэтай „змове“, якія пускае гішпанскі дыктатар, каб апраўдаць рэпрэсіі проці лічных ворагаў тэрарыстычнага рэжыму, у якім ён трымае край,—найлепш кажуць, што ўсе гэта—адна суцэльная правакатарская праца...

Апошні камунікат Рывэры аб рэзультатах сьледзтва ў справе „падрыхтоўкі замахаў“—кажа аб гэтай правакацыйнай авантуры аж залішне ярка.—Бо-ж быццам сьледзтва выкрыла „склад бомбаў, дзе было іх нарыхтаваных ужо аж на 900 штук“... Апрача таго, знойдзена, дый усе гэта—ў самай сталіцы—маса выбуховага матэрыялу, пляны ўсіх тэрарыстычных актаў—узрывы цягніка з каралем і дыктатарам і д. т. п. Найсьмешней — тое, што кажа ўрадавы камунікат аб тым, як быў выкрыты ўвесь загавор. — Быццам учасьнікі замаху „прабавалі зробленыя бомбы ў ваколіцах Мадрыту (сталіцы)“ дый на гэтым папаліся, раскрыўшы гэткім чынам усю „змову“...

Але далей ідзе ўжо—шчырая праўда ў камунікаце... — У вастрогах па ўсяму краю пасаджана сотні „загаворшчыкаў“ — сярод якіх шмат, ну, ведама-ж—паслоў, асабліва—рэспубліканцаў, пасьля — адвакатаў, ахвіцэраў, (быццам навет 2 выдатных гэнаралы), дый шмат іншай інтэлігенцыі...

Рэспубліка, як „лякарства“ проці сямійных скандалаў у пануючай дынастыі.

Цікаўную адзнаку часу прадстаўляе абраз развалу каралеўскай сям'і ў Румыніі, які яўна пагражае „вялікімі ўстрасеньнямі“ ўсяму краю... Сьпярша, як ведама, кінуўшы жонку прынцэсу, — дый сына—дзеля пэўнай харашэйшай паненкі, дый заадно адрокся ад правоў на пасад, старшы сын памершага караля Фэрдынанда—Кароль, які і быў за гэта праклятый сваім бацькам. Яго бацька—абвясьціў тады сваім наступнікам сына гэтага Караля — Міхала, які цяпер мае 6 гадоў дый ужо — „узыйшоў на пасад“ (пэўна-ж можа ўжо хадзіць...) пад імем Міхала І. Толькі правіцелем апякуном пры ім назначаны яго дзядзька, Мікалай, які ўваходзіць старшынёй у Рэгенцыйную Раду. Але фактычна краем правіць магутная прыдворная група, якая ўвайшла ў паразуменьне з спрытным палітыкам Братыяну, які і трымае ў сваіх руках фактычна ўвесь прылад улады.

Але проці гэтай магутнай групы стаіць

Прыяцель.

Прыяцеў верабей. Сеў на дрот
Насупроціў бляхоўкі ваконнай:
— Чык чырык, чырры-рык. Скольні год
Прасядзіш ты ў камеры цёмнай?
Вязень ціха яму засьвістаў,
Што ён маецца доўга сядзець.
— Ну, бывай! Яшчэ гэтулькі спраў!
Аб табе, брат, пісалі ў газэце...

Лукішкі, 3/X—1927. Хв. Ільляшэвіч.

другая, на чале якой стала каралева Марыя, якая хоча вярнуць уладу прынцу Каролю. Гэтая група набывае ўсё большыя ўплывы ў краі, асабліва сярод цёмнага румынскага сялянства, якое ў парляманьце прадстаўлена манархічнай сялянскай партыяй. На маючым сабрацца 27—30 кастрычніка агульным зьезьдзе гэтай партыі быццам мае быць прынята пастанова—дамагацца павароту прынца Кароля ў край, як караля Румыніі. У зьвязку з тым, як даносіць з Румыніі француская агенцтва, справа павароту Кароля стала ізноў на чаргу нарадаў выдатнейшых палітыкаў Румыніі. Пасярод гэтай барацьбы, якая вельмі нэрвуе групу Братыяну, які думаў, што ўлада ўжо зусім моцна запэўнена яго групе, раптам здарыўся новы чарговы скандал у шляхэтнай мям'і румынскага каралеўскага палацу. Уцякла з нейкім афіцэрам прынцэса Ілеана, сястра прынца Кароля... Французскія газэты, якія вельмі любяць гэткую скандальную хроніку, шмат часу ахвяруюць на розныя пікантныя дэталі скандалу. Але паміж іншым яны зьмяшчаюць характэрную заяву, быццам зробленую каралевай Марыяй.

„Калі вы, даражэнькія паночкі, будзеце ўсьцяж рабіць мне далейшыя цяжкія клапоты вашымі сямейнымі гісторыямі, дык ведайце-ж, што я не захістаюся перад тым, каб — абвясьціць у Румыніі рэспубліку“...

Рэспубліка, як радыкальная засоба проці скандалаў ды клапотаў, якія робіць каралеўская сям'я краю, — запраўды-ж часта з гэткага паводу пачыналіся рэвалюцыі, прычыны якіх — ведама-ж — заўсёды ляжаць значна глыбей...

Акцыя прыхільнікаў прынца Кароля.

Уночы з 24 на 25 кастрычніка на ст. Тымішт арыштаваны дзяржаўны падсэкрэтар міністэрства фінансаў кабінэту Аварэску, Манолеску, які ехаў з Парыжу да Бухарэсту. Паліцыя сьцьвердзіла, што ён у Парыжу бачыўся з кн. Каролем, які праз яго пераслаў лісты да шэфаў опозыцыйных партыяў.

Урад Братыяну выдаў ураз-жа камунікат, у якім кажа, што гэта зьяўляецца замахам на констытуцыю (ці на правячую хэўру? Рэд.) і на бясьпечнасьць дзяржавы і што ўрад выдасьць распараджэньне, якое ўнемажлівіць падобныя рэчы.

„Neue Freie Presse“ даносіць, што Манолеску меўся з 1-га лістапада выдаваць часопісь „Новая Зара“, ці „Новы Кароль“, якая адстойвала-б паварот прынца. Але так і не ўдалося!

Скандалы ў югаслаўскім парляманьце.

Апошнія паседжаньні югаслаўскага Сойму (Скупштыны) азначыліся бурнымі сцэнамі. Павадыры харватаў—Радзіч і іншыя—выступілі з рэзкімі закідамі проці ўраду — за яго палітыку адносна Харватыі, якую „дзяржаўная нацыянальнасьць“—сэрбская—усьцяж лічыць „аддадзенай саюзьнікамі“ Сэрбіі, але непаўнапраўнай часткай трохнароднай дзяржавы „Сэрба-Харвата-Славеніі“. Калі адзін з павадыроў харватаў сказаў, што навет пад панаваньнем аўстрыяцкай манархіі Харватыя мела больш палітычна-грамадзкіх правоў, як цяпер, калі яна „вольная ды незалежная ад Аўстрыі“, — сэрбская большасьць у парляманьце зрабіла страшэнную авантуру.

Такі-ж скандал здарыўся у Скупштыне пры разглядзе інтэрпэляцыі ў справе асаднага палажэньня ў Макэдоніі, чыста баўгарскай па насяленьню, але адарванай саюзьнікамі ад Баўгарыі ды аддадзенай Сэрбіі — за ўчасьце Баўгарыі ў вайне на баку Нямеччыны. Можна толькі сабе прадставіць, што робіцца ў гэтай шматпакутнай староньцы—бо ж векавая сьмяротная ненавісьць паміж сэрбамі і баўгарамі добра ведама кожнаму.

Скасаваньне абмяжаваньяў для жыдоў у Вэнгрыі.

Вэнгрыя нягорш, як сама Румынія, ня кажучы аб іншых славянскіх дзяржавах, заўсёды славілася сваім антысэмітызмам (ненавісьцяй да жыдоў). Дык вялікую сэнсацыю выклікала ня толькі ў краі, але і ў-ва ўсім сьвеце, заява вэнгерскага прэм'ера Бэтлена аб тым, што яго ўрад апрацаваў закон, маючы скасаваць усе абмяжаваньні для жыдоў пры паступленьні ў вышэйшыя школы. Весткі з Вэнгрыі кажуць, што насяленьне аднеслося спакойна да гэтай меры ўраду, якая, як цьвердзяць чуткі, выклікана націскам з боку Лігі Народаў. — Ня ўсё нажаль, хоча відзець гэтая Ліга...

Наша хроніка,

Звальненьне з турмы грам. Шнаркевіча. 27.X зволънены з Лукішак грам. Шнаркевіч сэкрэтар Т-ва Белар. Школы арыштаваны ў студзені месяцы ў справе Грамады. Шнаркевіч прасядзеўшы $9\frac{1}{2}$ месяцаў зволънены зараз да суда пад каўцыю 500 зл.

Дзесятыя ўгодкі Беларускай Сярэдняй Школы. Галоўная Управа Т-ва Бел. Школы 24.X-1927 г. выслала паперу да Камісара Ураду на дазвол на ладжаньне сьвяткаваньня дзесятых угодкаў існаваньня беларускай сярэдняй школы. Дазвол ад Куратарыума ўжо атрыманы На сьвяткаваньне запрашаецца цэлы чарод заграні чных гасьцей, а таксама з правінцыі культурных дзеячоў. Прадпалагаецца, што на сьвяткаваньні будзе прысутных каля 300 асобаў. Сьвяткаваньне мае адбыцца ў дзень 1 лістапада г. г. у 7 гадз. увечары ў салі Віленскае Беларускае Гімназіі (Вострабрамская 9). Праграма сьвяткаваньня будзе наступная:

I. Рэфэрат грам. Трэпка Ант. на тэму: „10 гадоў існаваньня беларускае сярэдняе школы".

II. Канцэртны аддзел. Хор, складаючыся з вучняў і вучаніц Віл. Бел. Гімназіі з учасьцем лепшых сілаў, запрошаных з боку, пад кіраўніцтвам гр. Шырмы Г. выканае наступныя песьні:

1) Requiem, пераклад Н. Арсеньневай на музыку М. Анцова.
2) Усе зорачкі, палеская песьня.
3) А хто там ідзе.
4) Не зязюленька.
5) Песьня жняўцоў.

Апрача гэтых песьняў, будуць выканаўны некалькі нумароў твораў Шубэрта, Грэцкага, Грэчанінава: сэранада, баркароля і Вясьнянка.

Спэктакль-вечарына. У гэтую суботу 29-га кастрычніка 1927 г. у памешканьні Галоўнай Управы Т-ва Белар. Школы (вул. Сьв. Ганны 2—3) будзе зроблена вечарына Тэатральнай Сэкцыяй Новасьвецкага Гуртка Т-ва Бел. Шк. На сцэне будзе пастаўлена адна-актовая камэдыя: „Яе трэба паказаць доктару"—пераклад з расейскага, гдзе прымуць чынны ўдзел: А. Мітрафанаў, Л. Леванава, Н. Рэшатавічанка і А. Іваноўскі. Пасьля сцэны дэвэртысмэнт і скокі пад духавы аркестр да 3 гадз. ночы.

Адмова ў легалізацыі Т-ву пісьменьнікаў „Веснаход". Па надышоўшых вестках заснаванаму вясной гэтага году апалітычнаму Т-ву беларускіх пісьменьнікаў і мастакоў, пад назовам „Веснаход", адмоўлена ў легалізацыі на аснове таго, што нібы на чале яго стаяць былыя грамадаўцы. Па-першаму—гэта няпраўда, бо большасьць праўленьня складалі апалітычныя, па-другому—выходзіць, што той, хто быў у Грамадзе, зьяўляецца грамадзянінам іншай катэгорыі. Такім чынам, як бы па-за законам апыняецца 100 тысяч самых актыўнейшых беларусаў.

Зацьверджаньне канфіскаты № 5 „Нашай Працы". Акружны суд у Вільні зацьвердзіў канфіскату № 5 нашай газэты, зробленую Камісарам Ураду. Суд у зьмешчаным „Пратэсьце Нацыянальнага Камітэту"—проці арышту Антона Луцкевіча,—убачыў праступак проці 50 артыкулу новага прэсавага закону, г. зн. за ўсхваленьне „праступніка".

Згодна паведамленьня Камісара Ураду, Акружны Суд дня 16/X зацьвярдзіў таксама канфіскату № 3 „Нашай Працы".

Ведаюць, каго хваліць. Расейская газэта „За свабоду", якая выходзіць у Варшаве, проста захвальвае нядаўна пачаўшую выходзіць часопісь „Праваслаўная Беларусь" і яе кіраўнічых рэдактароў — сэн. В. Багдановіча і сьвяшч. Голада. Ніколі мы ад гэтай газэты яшчэ ня чулі пахвалы чаму небудзь беларускаму.

А тут—на ж табе! Не дарма-ж кажуць—свой не заплача, дык скрывіцца!..

Газэты падаюць весткі, што пад кіраўніцтвам тых-жа асоб пачынае выходзіць і расейская часопісь—„Православная Жизнь".

Усё адно да аднаго!

„Беларуская радыкальная народная партыя". На адбытай 25-га кастрычніка нарадзе „прыхільнікаў" „Беларускага Дня" — пастаноўлена з'арганізаваць новую партыю пад вышэйпаказаным назовам. Чым нашы горш вашых, ці, скажам, Умястоўскі за Павлюкевіча? Ці не з аднае крынічкі воду п'юць?

Цікавы падробнасьці нарады. Прыехалі толькі асабіста запрошаныя, — тут ім выдалі на дарогу туды й назад, адвялі готэль „Вэнэцыю", далі па пяць злотых „сутачных" — чым жа кепска?

Нарада, па расказах удзельнікаў, выглядала так „урадова", што навет і ня думалася, што гэта якаясь беларуская нарада. Прапануюць што—ну й добра—пашто спрачацца?

Бо запраўды-ж ня дзіва: над усімі зорка бліщчэлі вочы вядомага правакатара Гурына!

Рэгістрацыя мужчын, народжаных у 1907 годзе. Магістрат Вільні выдаў распараджэньне аб паўторнай перарэгістрацыі мужчын, народжаных у 1907 годзе. Рэгістрацыя адбудзецца ад 1-га лістапада да 31-га сьнежня гэтага году. Гэтаму распараджэньню падлягаюць, як мужчыны, прыпісаныя да Вільні, так і фактычна перабываючыя тут, але нямаючыя сталага месца перабываньня ў краі. Пры рэгістрацыі мусяць мець мэтрыку народжаньня, або пашпарты, ці ўрэшце выцягі з кніг сталай люднасьці, ці іншыя дакумэнты, сцьвярджаючыя год народжаньня.

Вінныя ў ухіленьні гэтага абавязку падлягаюць штрафу да 500 злотых, або арышту да 6 тыдняў.

З Таварыства Беларускае Школы.

Зьезд Таварыства Беларуск. Школы ў Слоніме.

16/X—1927 г. у м. Слоніме ў памяшчэньні кіна „Модэрн" адбыўся зьезд сяброў Т-ва Белар. Школы Слонімскага павету дзеля выбараў Акружнае Управы. Дэлегатаў ад г-коў зьявілася 86 асоб. На павестцы дня былі наступныя пытаньні:

1. Даклад аб працы Галоўнае Управы;
2. Выбары Акр. Управы;
3. Справа Народнага Дому і б.-чытальні;
4. Бягучыя справы.

А палове першае старшыня Галоўнае Управы сэнатар Уласаў кароткаю прывітальнаю прамоваю адчыніў зьезд.

Пасьля выбару прэзыдыуму старшыня сходу Павал Крынчык, зазначыўшы важнасьць тае працы, якую вядзе Т-ва Белар. Школы, ад імя прысутных выказаў падзяку сэнатару Уласаву і Галоўнай Управе за іх працу і прызываў прысутных паглыбіць і ўзмоцніць начатае дзела. Гэтыя гарачыя словы прамоўцы былі спатканы дружнымі воплескамі і словамі: „Няхай жыве беларуская культура! Няхай жыве Т-ва Белар. Школы! Няхай жыве сэнатар Уласаў". Сэнатар Уласаў абрысаваў, якое значэньне мае культура ў жыцьці кожнага Народу. Культурны Народ ня можа быць паднявольным. Толькі, дзякуючы разьвіцьцю свае нацыянальнае культуры, вызваліліся ад шматгадовага рабства Чэхі, Сэрбы і іншыя Народы. Яшчэ да свайго вызваленьня Чэхі на грамадзкія ахвяры пабудавалі раскошныя школы і Народныя Дамы. Наша сучаснае становішча надта цяжкае. Вартасьць кожнага Народу залежыць ад ягонае асьветы. Асьвету галоўным чынам дае школа, але на-жаль да гэтага часу, апрача 4-х гімназіяў, мы ня маем школ. У той час, калі польскія сярэднія школы выпускаюць да 25 тысячаў матурыстаў, урад не прызнае матуры 80 асобам, скончыўшым беларускія гімназіі, і гадунцы нашых гімназіяў павінны бадзяцца па ўсяму сьвету, каб здабыць сабе вышэйшую адукацыю. Па замежамі беларуская справа абстаіць ляпей. Там беларусы маюць магчымасьць пашыраць сваю родную асьвету. У Латвіі, напрыклад, гдзе пануючая нацыя далейшая ад нас па крыві, Беларусы маюць поўную культурную аўтаномію. На кожную тысячу там маюць пачатковую школу, а на 18 тысяч гімназію. Крэдыты на беларускую асьвету адпускаюцца скарбам прапарцыянальна ліку беларусаў у гаспадарстве і імі распараджаюцца самі беларусы.

У канцы сэнатар успомніў і тых ідэйных барацьбітаў-адраджэнцаў, якія адышлі ад нас у вечнасьць і запрапанаваў ушанаваць іх памяць уставаньнем, што было спаткана дэлегатамі надта спачуваюча.

Далей шэраг дэлегатаў надзвычай жыва высказаліся аб тым цяжкім становішчы, у якім знаходзіцца беларуская культура і спосабах падняцьця яе на суадказную вышыню.

З гэтых дакладаў выявілася, наколькі сябры Т-ва аддаюць патрэбнае нашай культуры, як балеюць за ўсе тыя перашкоды, якія не даюць ёй свабоднага разьвіцьця. „Усе на фронт барацьбы з цемраю"! „Наша беднасьць залежыць ад нашае цемры і мы павінны дзень есьці, а другі галадаць, каб паставіць сваю культуру на патрэбную вышыню"! Вось лёзунгі прамоўцаў.

Прадстаўнік Галоўнае Управы **С. Жыткевіч**, падчыркнуўшы слово беларускай культуры ў гісторыі народу, констатуе факты сьвядомага і геройчнага імкненьня ўсяго народу да будаваньня і пашырэньня роднай культуры цяпер, калі, ня гледзячы на ўсе перашкоды школьнае і адміністрацыйнае ўлады, за год існаваньня Т-ва Школы сумела пакрыць край сеткаю гурткоў, якія налічваюць 11 тысяч сяброў, маюць 105 бібліатэкаў-чытальняў і дзесяткі Народных Дамоў, паслаў дэкляраацыяў на адчыненьне больш 400 урадовых школ. Аб гэтым імкненьні народу сьведчыць вялічэзны запыт на родную кнігу, газэту — і тыя спэктаклі і вечары, якія робяцца па ўсіх кутках Зах. Беларусі...

Пасьля 15 мінутнага перарыву праведзены былі выбары ў Акружную Управу і Нагляднуюю Раду. У Управу выбраны: С. Жыткевіч (старшыня), п. Крышчык (в.-старшыня), Мамай Аляксей (в.-старшыня), А. Лябецкая (сэкрэтар), А. Тамільчык (скарбнік), Саванец Л. і Жыткевіч Янка (сябры); у Наглядную Раду: Зенько М. (старшыня), Біч А. (в.-старшыня), Мароз Я. (сэкрэтар і Герасімчык М. (сябра).

Надзвычай жыва абгаварвалася справа будовы ў Слоніме Народнага Дому. **Грам. Лябецкая** запрапанавала зьвярнуцца да ўсіх гурткоў Т-ва аб асыгнаваньні на гэту мэту прынамсі па 5 злотых. Апрача гэтага, пастаноўлена зьвярнуцца да валасных радаў і павятовагага сойміку аб асыгнаваньні суадказных крэдытаў — і да сваіх заможных братоў аб ахвярах на будову Народнага Дому.

На зьезьдзе аднагалосна была прынята наступная рэзалюцыя:

Мы, дэлегаты зьезду сяброў Т-ва Бел. Школы на зьезьдзе 16.X 27 г. у м. Слоніме пастанавілі дамагацца:

1) адчыненьня ўрадовых беларуск. школ на зложаныя дэкляраацыі у 1926 г.;
2) адчыненьня ўрадовых беларускіх гімназіяў і прафэсыянальных школ і субсыдываньня 4-х існуючых беларускіх гімназіяў на роўні з польскімі дзяржаўнымі гімназіямі;
3) Наданьня матуры асобам, скончыўшым беларускія гімназіі;
4) адчыненьня катэдры беларусазнаўства пры Віленскім Унівэрсытэце;
5) пастанавілі: Узмацніць культурную працу на мясцох;
6) складаць і надалей дэкляраацыі на ўрадовыя беларускія школы;
7) узмацніць, як сваю грашовую ахвярнасьць, так і маральнасьць;
8) вясьці рашучую барацьбу з ужываньнем алкаголю.

У палавіне шостае ўвечары зьезд закончыўся. З цьвёрдаю рашучасьцяй праводзіць у жыцьцё ўсе тыя пытаньні, якія абгаварваліся на зьезьдзе, дэлегаты разьехаліся па сваіх вёсках.

Каб мець і надалей у памяці гэты першы гістарычны дзень у нацыянальным жыцьці Слонімшчыны, дэлегаты сфатаграфаваліся.

Прысутны.

Карэспандэнцыі.

Да выбараў у Горадзенскую мястовую раду.

Перасылаем падрабязгі выбараў у мястовую раду, якіх ня было асьветлена ў нашай газэце, але аб якіх павінна ведаць наша грамадзянства.

Выбары адбываліся ў нейкай напружанай атмасфэры, нібы перад бурай, якая заправды сталася.

Выбары адбыліся 9.X, а ўжо ўноч з 9 на 10, калі сталі высьвяцца вынікі галасаваньня (а якія яны былі ўзапраўднасьці, няма ведама, бо „mężów zaufania" не дапусьцілі быць прысутнымі пры абліччаньні галасоў), застаў заарыштаваны камітэт № 6: Пачобут, Фінк, М. Кулакоўскі і паўнамоцнік лісты Зьм. Кулакоўскі, а па двох днёх і Я. Баліцкі „jako czołowy mąż". Калі ж Галоўны Выбарны Камітэт пакончыў з абліччаньнем галасоў і абвясьціў аб выніках галасаваньня, то аказалася, што сьпісак № 6, мае 6 мандатаў. але... амаль ня ўсе за кратамі.

Вось, якая ў нас свабода выбараў.

Выбаршчык.

Справа шасьцёх грамадзян.

У хуткім часе будзе разглядацца сэсіяй Акружнога Суда ў Ваўкавыску справа 6 цёх грамадзян, абвінавачаных паводле арт. 102 ч. I К.К., што быццам належалі да камуністычнай партыі Зах. Беларусі, якая мела на мэце адарваньне Заходняй часьці Беларусі ад Польшчы і далучэньне яе да Радавага Саюзу.

Прозьвішчы абвінавачаных наступныя: Уладзімер Міралюбаў, Панас Мялешка з вёскі Міхалак-Вялікіх, Хвёдар Сыраежка, Кастусь Качка з вёскі Качкі, Антон Радзівон з вёскі Грынкі-Вялікія, Янка Бакавач з вёскі Наркавічы.

Акт абвінавачаньня атрыманы 19.VIII 1927 году.

Спэктакль-вечарына ў Глыбокім.

Пасьля летніх працаў, якія спынілі тэатральную працу, у нядзелю 16 кастрычніка Глыбоцкае Т-ва Бел. Школы йзноў наладзіла платны спэктакль-вечарыну ў салі Т-ва з наступнай праграмай: „Янка Канцавы"—драма К. С., „Лекары і лекі" камэдыя—А. Гаротнага і танец „Гапак".

Пагода й тая спрыяла ўдачы спэктаклю, бо дажджлівая, якая была ў папярэднія дні, зьмянілася на марозную і пекную пагоду.

Тэатральная саля Т-ва была адпаведна прыбрана ў нацыянальныя колеры, а над сцэнай віднелася „Пагоня". А гадзіне сёмай увечары саля пачала хутка напаўняцца глядзельнікамі.

Ролі свае артысты выканалі дужа добра, ня гледзячы, што некаторыя йгралі першы раз, так што публіка была задаволена, ведаючы, што не аддала грошы дарма. Найляпей ігралі: Зіна Багдановіч у ролі Разалькі ў „Янку Канцавым" і маткі ў „Лекары і лекі" і Агата Жаўтковіч у ролі Карусі ў папярэднім творы і Знахаркі ў другім; яны таксама танцавалі Гапака, пасьля катарага на салі доўга ня сьціхалі воплескі. Па спэктаклі танцы распачаліся з нашай роднай „Лявоніхі". Вечарына адышла вельмі добра і весела, а а трэцьцяй гадзіне ўсе ў добрым настрою разышліся, з надзеяй праз кароткі час ізноў убачыць спэктакль у сваёй роднай мове!

Суфлёр.

Памажэце школьнікам!

Матэрыяльны стан нашых гімназіяў (Віленскае, Радашкаўскае, Клецкае і Навагрудзкае) заўсёды быў вельмі цяжкі. Утрымліваліся яны ахвярнасьцяй нашага вучыцельства, соймавага прадстаўніцтва і наагул усяго беларускага грамадзянства. Штогоднае павялічэньне ліку вучняў, якія набіраюцца пераважна з вясковае беднаты, выклікала патрэбу новых сродкаў на іх утрыманьне. Узрост-жа дарагоўлі ставіў і ў сучасны мамэнт ставіць гімназіі—з за нястачы матэрыяльных сродкаў—перад небясьпекай выдаленьня часткі вучняў са школы або зачыненьня існуючых пры гімназіях інтэрнатаў. Такое становішча прымушае Галоўную Управу Т-ва Бел. Школы зьвярнуцца да ўсяго беларускага грамадзянства з заклікам падтрымаць сваімі ахвярамі родныя гімназіі, гэтыя адзіныя ў нас вогнішчы культуры. Новы школьны год, ня гледзячы на ўсе перашкоды з боку ўлады адносна да пэдагагічнага пэрсаналу, пачаўся ўсюды нармальнай, напружанай працай, пры перапоўненых клясах, амаль ня выключна з вясковай моладзі. Ня дайце спыніцца гэтай працы!

Помач пажадана арганізаваная. Ахвяры зьбірайце ў гуртках, павятовых аддзелах, акружных Управах Т-ва Бел. Школы. Ладзьце вечарыны, спэктаклі, засноўвайце стыпэндыі пры Акружных Управах на карысьць незаможных вучняў. Зьбірайце збожжам, грашыма.

Усе ахвяры накіроўвайце на імя Галоўнае Управы Т-ва Бел. Школы (Вільня, вул. Сьв. Анны № 2).

Галоўная Управа Т-ва Бел. Школы.

Юрыдычныя парады.

Мікалаю Партонку. Даведайцеся ў Варшаве ў Консульстве.

Антону Губічу. З гэтай зямлі, каб памерла дачка, сястра Ваша атрымала б $^1/_7$ часьць, а рэшта перайшла-б да радні Паташа.

Падпішчыку № 4222. Ня бачыўшы дакумантаў, адказу даць ня можам.

Андрэю Бухавецкаму. Дарма траціць грошы, бо ніякага закона аб гэтым няма.

Усячына.

Новая плянэта.

З Капштадту даносяць, што тамтэйшая астранамічная обсэрваторыя вынайшла на другой старане Нэптуна новую плянэту, якая будзе ўжо восьмай па парадку. Як вядома, дасюль лічылася, разам з зямлёй, сем плянэтаў. Новая плянэта відная толькі ў паўднёвай часьці зямное кулі і ў нас яе ня будзе відно.

КАЛЕНДАР-КНІЖКА НА 1928 ГОД

Таварыства Беларускае Школы.

КАЛЕНДАР-КНІЖКА на 1928 год Т-ва Белар. Школы ўжо **ДРУКУЕЦЦА** і выйдзе ў прадажу на 1 сьнежня с. г.

Календар друкуецца на добрай паперы і зьмяшчае ў сабе 5 друкаваных аркушоў, гэта знача 80 старонак. У ім будуць гэткія аддзелы:

I. Календарная частка, зьмяшчаючая ў сабе астранамічныя і мэтэролёгічныя дадзеныя, а таксама ўсе дні году па месяцам па двум стылям з указаньнем праваслаўных і каталіцкіх сьвятаў.

II. Літэратурны аддзел, зьмяшчаючы лепшыя творы ў прозе і вершах нашых выдатнейшых пісьменьнікаў.

III. Сельска-гаспад. аддзел, даючы цэнны матэрыял для сялян-земляробаў.

IV. Аддзел Т-ва Беларускае Школы, які мае на мэце пазнаёміць сваіх сяброў і больш шырокую публіку з працай Т-ва і дасягненьнямі яго на культурным полі.

V. Юрыдычны аддзел, даючы цэнныя парады па судаўніцтву.

VI. Мэдыцынскі аддзел, гдзе будуць дадзены ведамасьці па гігіене, фармакалёгіі і лячэньню хваробаў, першай помачы ў няшчасьцях.

VII. Інфармацыйны аддзел: а) Адрасы галоўнейшых беларускіх і дзяржаўных установаў. Тарыфы паштовыя і зялезнадарожныя і інш.

Апошнія тры аддзелы будуць невялічкія.

Апрача гэтага, у Календары будзе зьмешчана цэлы рад фатаграфічных зьнімкаў, ярка рысуючых працу Т-ва на правінцыі і ў цэнтры.

Кожны сябра Т-ва павінен запасьціся гэтым календаром, тым болей, што цана яго будзе выстаўлена, як мага, дзешавейшая, бо Т-ву ходзіць ня стольки аб заработак, як аб абзнаямленьні шырокай публікі аб культурнай працы Т-ва.

ГАЛОЎНАЯ УПРАВА Т-ВА БЕЛАРУСКАЕ ШКОЛЫ.

Рэдактар-Выдавец: Т. Ліхач.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.